

EL - VÂRİS

El-Vâris, Allah-ü Zülcelâl'in esmâ-i ilâhisinden bir ism-i şerifleridir. Varlığı devam eden, servetlerin hakiki sahibi anlamlarına gelmektedir.

Allah Teâlâ mülkün vârisidir. Her şeye vâris olan ancak O'dur çünkü mülkün ortaksız tek sahibi O'dur, ortaksız vâris de O olacaktır. Servetlerin geçici sahipleri gün olur elleri boş olarak yokluğa düşerler. Cenab-ı Mevlâ mülkünden istediği kadarını istediği insanlara verir, yani onlara muvakkat bir zaman için tasarruf hakkı bağışlar, bununla beraber bazılarını da başkalarının vârisi eyler. Yani bir yakınının ölümü ile o şahsın malına vâris olur ve böylece birilerinin malı diğerlerine intikal eder, derken sonunda asıl sahibi Malik-ül Mülk olan Yüce Hâlık'a intikal eder. Nasıl intikal eder denirse, bir nebzecek anladığımız kadarıyla şöyle açıklayabiliriz: Yüce Allah her yattığı mahlûkunu binler hikmetle yaratmıştır şüphesiz servet, mal, mülk adı verilen Mevlâ'nın nimetleridir ki kullarına dilediği kadar vermiş olup bunlar da zaman zaman el değiştirerek başkalarına geçmiştir ki, bu durumun zuhuruna miras ve bu mirasa konan şahıslara da vârisler denir. Bu şahıslara çeşitli yollarla Hâlık Teâlâ'nın kullarına mülkünden istediği kadar muvakkaten ihsan ettiği servetler bir imtihan vesilesinden ibarettir.

Bu servetler yine esas sahibine rücu edecektir. Fakat vârisi olduğu servet, mal, mülk her biri gün gelecek Mâlik-ül Mülk, Vâris-i bihak olan Yüce Melik'in huzuruna döndüklerinde ellerinden geçen şahısların ya lehine ya da aleyhine şahadet edeceklerdir. Evet, çeşitli keyfiyetlerle her bir zerre ukba âleminde baki meyveler olarak zuhur edecektir. Tabi şahısların ya lehine -cennet meyveleri olarak-, ya da aleyhine -çeşitli azab türleri olarak- zuhur edeceği kat'îdir. Meselâ insana Mevlâ mülkünden dilediği kadar vermeyi murad etmiş olup adeta onun payını ayırmış ve çeşitli yollarla kulunu o hissesine vasil etmiştir. Bu hususta kula cüz'î irade veren Mevlâ, diğer hususlarda olduğu gibi, bu hususta da kulunu, kısmetine ayrılan mala, mülke vusul yolarını helalden veya haramdan elde etme imkânına sahip kılmıştır. İnsan eğer akıllı, ferasetli, imanlı bir görüşe sahipse ve böylece helal yollardan kazandı ise böylelikle birinci imtihanı kazanmış oluyor. Fakat bu kadarla bitmeyip bir başka mesuliyet vardır ki, o da helal yollardan kazanılan bu servetin helal yolda harcanmasıdır. Bu kadarla da bitmiyor, üçüncü mesuliyet de şudur ki, helal yolla kazanıp helal dairede harcarken israf etmemektir.

"...Yiyiniz ve içiniz, israf da etmeyiniz. Şüphesiz Allah israf edenleri sevmez." ¹

Bu da bir dini vecibedir ve dahası o servette fakirin, yetimin, biçarenin hakkı olup, malı elinde bulunduran kişinin gereken yerlere infak etmesi hele zekâtını vermesi yükümlülüktür, üzerine borçtur. Bu hususlara dikkat ederek harcanan, kullanılan veya arkaya bırakılan muvakkat servet inşallah ümit edilir ki sahibinin karşısına bir yüz akı olarak çıkar. İşte o fani nimetler biiznillah bakiye dönüşür. Kur'an-ı azimüşşanda, ehl-i takva kulların vasıfları anlatılıp şöyle buyrulur:

"Onlardır ki Firdevs'e vâris olurlar, onlar orada ebedi olarak kalıcılarıdır." ²

Yüce Allah'ın El-Vâris ism-i şerifi kullarına dünyada muvakkaten tecelli etmiş olup, bir imtihan vesilesi olmakla beraber ukba hayatının ya cennetlerine ya da cehennemine vâris olmaya bir vesiledir de denilebilir.

Evet, Allah'ın diğer esması gibi bu isminin de zuhuratına nail olmuş bir kul, şuurlu olup Allah'ın bu ihsanı karşısında minnettar olup Malik'ül Mülk'ün bildirip emrettiği şekilde ve o Yüce Hâlık'ın rızası istikametinde kendisine emanet edilenleri yerli yerince sarf ederse, bu nimetler, servetler kanalı ile asli vatani olan ukba âleminde muvakkaten tasarruf ettiği fani servetlerin her bir zerresi çeşit çeşit suretlerle çeşitli keyfiyetlerle baki servete, hakiki mirasa dönüşecek ve böylece o kul, cennetlere vâris olma şerefine nail olacaktır.

Bu durumun tam tersi olması tehlikesi de söz konusudur. Yine Mevlâ'nın mülkünden çeşitli yollarla muvakkat bir zaman için tasarruf hakkı bağışlanır da, o şahıslar bunun bir lütf-u ilâhî olduğunu unuttur veya hiç hesaba katmaz da "kendim kazandım" veya "aklımı çalıştırdım" gibi zavallı cahilane tavırlarla nankörlük ederlerse veyahud haram helal demeden mal toplar veya haram yollardan harcar ya da nefisperest olup

¹ Araf:31

² Mü'minûn:11

fakirin, miskinın hakkını vermezse, bu servet sahibine bir vebal olup bu tür ve benzeri kazanma ve harcamalardan ötürü ki bir nimet-i ilâhî olan onca servetin her bir zerresi ukba âleminde aleyhine şahadet eden şahitler olarak ve cehennem malzemeleri olarak zuhur eder. Bu tip insanlar da cehennemın vârisleridirler.

Kuran'ın pek çok ayetleri bu ve benzeri konuları açıklayıp bizleri haberdar eder:

"... Ve o kimseler ki, altın ve gümüşü yığıp toplarlar da onları Allah yolunda sarf etmezler, artık onları acıklı bir azab ile müjdele. O günde ki bunların üstü cehennemın ateşinde kızdırılıp onunla alınları, yanları ve arkaları dağlanır. İşte bu kendi şahıslarınız için hazine haline getirdiğinizdir, artık toplayıp biriktirdiğinizin tadını tadınız -denilir-." ³

Demek oluyor ki Cenab-ı Hak'ın bu ism-i şeriflerinin de, diğer esması gibi hem zâhir, hem bâtin, hem dünya hem de ukba hayatına tecellisi caridir. Denilebilir ki Yüce Allah her kula bu ismi ile tecelli etmiştir, fakat her kulun bu tecelliden hisseleri farklıdır, kimine az, kimine çok, kimine de bir başkasından miras kama yoluyla mülkünden muvakkaten tasarruf hakkı tanımıştır. Her ne yolla vasıl olursa olsun mühim olan o vasıl olduğu serveti kulun en güzel şekilde tasarruf etmesidir. Şunu unutmamalıdır ki, alıp verilen her nefes gibi ihsan olunan her maddî manevî servet, hiçbir zerresi zayı olmadan sahibine lehte veya aleyhte şahitlik edecektir. Ve bu fani varlık adeta toprağa atılan tohumlar misali zamanı gelince takdir edilen anda her biri bâkî, ya cennet ya da cehennem meyveleri olarak sahibine iade edilecektir ve ebedî mirasçılar olarak insanlar da bu şekilde cennet veya cehennemden hissesini alıp hak ettiği yere vasıl olacaklardır. Böyle olması bir kanun-u ilâhî, bir sünnetullahtır. Mümine düşen o ki, elindeki mal, mülk, servet hatta hayatının yegâne sahibi maliki ve sonunda vârisinin ancak Allah Teâlâ olduğunu bilerek kendisinin bir emanetçi konumunda olduğunu kabul edip bu emanetleri esas sahibine mâlik-i hakiki Rabbin rızası istikametinde kullanıp ebedi nimetleri kazanmaya ve Rabbin rızasını kazanmaya vesile eylemeye say-u gayret etmesidir. Bu suretle cennetlere vâris olması umulur.

Her konuda olduğu gibi ve diğer esma-i ilâhînin tecellisinde olduğu gibi El-Vâris isminin tecellisi de peygamberlere ve bilhassa Yüce Efendimiz (s.a.v)'e zuhuratı doruk noktasındadır. O, asli vatan darüsselâmların vârisi, öncüsüdür. Evet, o Sultan-ı Enbiya, Nebiyy-i Zîşan, Habib-i Kibriya ki, makam-ı mahmudun sahibi, sekiz cennetin vârisidir. Bu, Yüce Allah'ın bir ikramı, ihsanıdır. Peygambere yakınlıkları nisbetinde ve peygamberlerin görevinden hisse alıp emr-i bil maruf, nehy-i anil münkerle vazifeli, ihlâslı mürşid-i kâmiller ki, bunlar da veraset-i enbiyadılar.

Yüce Mevlâ'nın kelâmı Yüce Kur'an-ı Azîmüşan ki, en büyük bir Allah ve peygamber mirasıdır. Hâlîk Teâlâ bu mirası önce Peygamberimiz (s.a.v)'e sonra da hususî kullarına bir emanet olarak bahşetmiştir. Peygamberlerden sonra bu kudsî emanete sahip çıkan, gönül verip anlamak, yaşamak ve başkalarına tebliğ etmek için cehd-ü gayret eden hakiki dostları, Resulullah âşıkları ki, bunlar da nasipleri kadar bu servetten hisseyâb olmuşlar, manen aç, susuz olanlara bu Kuran nimetinden aldıkları manevi gıdalarla ruhları, gönülleri beslemişler ve yollarını bu nur ile aydınlatmışlardır ki, bu zümre de Hak Teâlâ'nın bahtiyar kulları, peygamber vârisleri, veraset-i enbiyadılar.

Bu hakiki, sermedî mirastan, servetten hisseyâb olmayan, duyup duygulanmayan, bu kudsî mirasa değer vermeyen, kıymetini bilmeyenlere de ne kadar acınsa azdır. Zavallılar, faniyi bakiye tercih ederler ki, mücevherlere göz yumup cam parçalarıyla oyalanmaya benzer, deniz arkaya atıp seraba koşmaya benzer.

Bu anlatılanlar da servetin, mirasın manevi yönüdür ki, Kuran, Peygamberimiz (s.a.v)'e, Tevrat Musa (a.s)'a, İncil İsa (a.s)'a, Zebur Davud (a.s)'a her şeyin özünü, var oluş gayesini anlatan Mevlâ'nın birer mirasıdır. Peygamberlerin beyanları, fiilleri, ahlak ve vasıfları, sözleri de ümmetlerine bıraktıkları en büyük ve en değerli birer mirastır. Akli olan bu mirastan bol bol istifade edip yararlanmaya çalışır. O veraset-i enbiyalar ki, bu peygamber mirasından bol bol pay almışlar, o uğurda canla başla çalışmışlar, sevilmişler, sevmişler. Özellikle bu Hak dostları, Efendimiz (s.a.v)'in hali ile hallenmiş, boyasına boyanmış, Mevlâ'nın izni ile yine o Yüce Mevlâ'nı takdir ettiği kadar bu miras-ı Resulullah'dan pay almışlar ve bu aldıkları servetten talep eden taliplere istekleri, istidatları, kısmetleri kadar ihsan etmişlerdir biiznillah. Bu da konunun ayrı bir yönüdür ki,

³ Tevbe:34-35

en güzel miras ve bu mirasın varisleri en değerli kullardır. İşte bu nevi miras ki, ebedi âlem, ebedi, sermedi mirasın özünü teşkil eden unsurlar ve adeta tohumlar mahiyetindedir denebilir. Bu konu ile ilgili pek çok ayetten birkaç misal vererek hakikati anlamaya çalışalım:

Müminun Suresi 1–9 ayetlerde müminlerin vasıfları beyan olunmuş olup 10. ve 11. ayetlerde müminlerin Firdevs cennetinin varisleri olduğu beyan edilir:

“İşte asıl bunlardır vâris olanlar”⁴

“Onlar ebedi kalacakları Firdevs cennetlerine vâris olanlardır.”⁵

Bu ayetler açık bir beyanla darüsselâm Firdevs cennetlerine vâris olacak olanlardan bahsederek bu zümrenin vasıflarının neler olduğunu anlatıyor, bu verasetin yol ve ahkâmı da daha evvelki ayetlerde açıklanmış oluyor.

“İman edip de iyi işler yapanlar gelince, onlar için yaptıklarına karşılık olarak varıp kalacakları cennet konakları vardır. (İşte bunlar cennetlerin vârisleridir.)”⁶

El-İnsan sure-i celilesinde de insanın yaratılışı ve yaratılış gayesi ve hikmeti anlatılarak iman edip iyi işler yapan itaatkâr kullardan bahisle, dünya hayatında Mevlâ'nın muvakkaten mülkünden servet verdiği, bu serveti Hak yolunda rıza-i ilâhiye dairesinde sarfeden, faydalanan kullarının, bu tür harcamalarının ve itaatlerinin karşılığı olarak cennet yurtlarıyla ödüllendirileceği ve o yurtların hakiki vârisleri olacaklarının haberleri sunulur ki, Kur'an-ı Azimüşşan bu hakikatleri bildiren haberlerle doludur. Bunlardan İnsan Suresi'ndeki haberlerden birkaçı şöyledir:

“Şüphesiz biz ona doğru yolu gösterdik, ister şükredici olsun, ister nankör.”⁷

“Doğrusu biz, kâfirler için zincirler, demir halkalar ve alevli ateş hazırladık.”⁸

6 ve 7. ayetlerde ise cennetin keyfiyetinden bahsedilerek, nimetleri anlatılarak, bu nimetlere vusul yollarına değinilir.

“O kullar verdikleri sözü yerine getirirler”⁹ Bu söz, Rabb'ül Âlemin'e elest bezminde verilen kulluk sözü olup her türlü doğruluğu, dürüstlüğü içine alır.

“Onlar kendi canları çekmesine rağmen yemeği, yoksula, yetime ve esire yedirirler.”¹⁰ Bu ayette infak ehli, cömert ve isar ehli müminlere işaret edilir ve bu şahısların halis niyetine işaretle

“Biz size Allah rızası için yemek yediriyoruz, binaenaleyh sizden ne bir ücret, ne de bir teşekkür, bir karşılık beklemiyoruz”¹¹

“Biz sert ve belâlı bir günde Rabbımızdan (O'nun azabına uğramaktan) korkuyoruz, derler.”¹² buyrulur.

Yani bu yaptığımız yardımları, infakı Hak rızasını kazanmak ve azab-ı ilâhiden korunmak için yapıyoruz diyerek maksatlarını ifade ederler ki, böyle saf bir niyetle Mevlâ'nın ihsan ettiği serveti, yine Mevlâ'nın ebedî ihsan ve ikramına nail olmak umuduyla ve azabdan, cezadan, her türlü belâ ve musibetten korunma temennisi ile fisebilillah harcarlar, hem de kendi canları çektiği halde en güzellerini başkalarına, ihtiyaç sahiplerine vermeyi tercih ederler.

“İşte bu yüzden Allah onları, o günün fenalığından korur, yüzlerine parlaklık, gönüllerine sevinç verir.”¹³

“Sabretmelerine karşılık olarak onlara cenneti ve oradaki ipekleri lutfeder.”¹⁴

13–21 ayetlerde bu cennetlik müminlere ikram edilecek cennet nimetleri ve cennetin keyfiyeti beyan edilir.

“Ne yana bakarsan bak, sonsuz, sınırsız, yığınla nimet ve ulu bir saltanat görürsün.”¹⁵

⁴ Müminun:10

⁵ Müminun:11

⁶ Secde:19

⁷ İnsan:3

⁸ İnsan:4

⁹ İnsan:7

¹⁰ İnsan:8

¹¹ İnsan:9

¹² İnsan:10

¹³ İnsan:11

¹⁴ İnsan: 12

¹⁵ İnsan:20

Böylece bu bahtiyarların nasıl bir mirasa vasıl oldukları ve cennet yurtlarının takdire şayan hakiki varisleri oldukları anlatılır.

"Onlara şöyle denir: Bu sizin için bir mükâfattır, sizin gayretiniz karşılığını bulmuştur."¹⁶

Bunlar ve benzeri pek çok ayet-i kerimelerden anlaşılabilir ki, şu dünya hayatında maddî ve manevî, insana verilen nimetler, servetler, Mevlâ'nın lütf-u ilâhîsi olmakla beraber bir imtihan vesilesidir. Yüce Allah peygamberle vasıtası ile yaratılış gayesini ve bunca ihsan edilen nimetlerin, servetlerin nasıl tasarruf edileceğini, hakkın, batılın, kârın, zararın neler olduğunu açıkça bildirmiş, yollarını beyan etmiş olup insana seçme hakkı tanımıştır. İnsan iradesini ya hayra yönlendirir, Mevlâ'nın da külli iradesinin desteğiyle hayırlarda muvaffak olur biiznillah. Böylece Hakk'ın rızasını kazanarak cennet yurtlarının vârisleri kervanına katılır.

Veyahud da hak ve hakikate kalbini, kafasını, gözünü, kulağını kapar, bu peşinen verilen fani servetin geliş hikmetini düşünmez, vereni unuttur veya hesaba katmaz, mal peşine düşer, haram-helâl gözetmeksizin mal, servet yığar, kul haklarına tecavüz eder, bu uygunsuz yollarla kazanılan serveti yine uygunsuz yollarda sarf eder, diğer dini vecibelerini dahi yerine getirmez ki, bu görüşte bir insanın imanı yoktur veyahud da fasık dairede yerini almış bir zavallıdır. Nefsi hevasının kulu olup necaset hükmündeki haram yollu serveti ve insanı hor, hakir, seviyesiz konuma düşüren gayri meşru harcamaları, cennetlere vâris olmaya, şan ve şerefe nailiyata, ebedi saltanata tercih etmiş olup, bu zümrenin de kendi arzu ve tercihleriyle cehennem vârisleri olduklarına dair pek çok ayet vardır.

"Gerçek şu ki, siz çabuk geçen dünya hayatını ve nimetlerini seviyor, ahireti bırakıyorsunuz."¹⁷

"O gün zalimlerin özür dilemeleri hiçbir fayda sağlamaz, artık lanet te, kötü yurt ta onlarındır"¹⁸ İşte onlar cehennem vârisleridir.

Mearic Suresi 14-16 ayetler cehennem evsafını ve ehl-i cehennem durumunu beyanla şöyle devam eder:

"İmana sırtını dönüp haktan yüz çeviren, bir de servet toplayıp yığan ve hayırda harcamayan o ateşi kendisine çağırır."¹⁹

"Gerçekten insan cimri olarak yaratılmıştır."²⁰

"Servet sahibi olunca pinti kesilir."²¹

Bu ayetlerde geçen "cimri yaratılmıştır, pintidir" beyanlarında insan nefis yönü ile öyle olmaya meyyaldir demek istenmiştir. Mevlâ'dan dileriz, bizleri cehenneme mirasçı olmaktan koruyup, cennet mirasçısı azizlerden eylesin. Âmin.

¹⁶ İnsan:22

¹⁷ Kıyame:20-21

¹⁸ Mümin:52

¹⁹ Mearic:17-18

²⁰ Mearic:19

²¹ Mearic:21